Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [*MICHAL BOBEK*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 10. janvārī[1]

Lieta C-529/15

Gert Folk
pret
Unabhängiger Verwaltungssenat für die Steiermark

(Verwaltungsgerichtshof (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Direktīva 2004/35/EK — Atbildība vides jomā — Hidroelektrostacijas darbība — Atļaujas piešķiršana un darbība pirms direktīvas transponēšanas laikposma — Piemērojamība laikā — Kaitējuma ūdens videi definīcija — Valsts tiesību akti, ar kuriem tiek izslēgts kaitējums, uz ko attiecas atļauja — Nelabvēlīgas ietekmes izslēgšana, ja piemērojams Direktīvas 2000/60/EK 4. panta 7. punkts — Iespēja vērsties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem — Tiesības iesniegt prasību pārskatīšanas procedūrā — Personas, kuras ietekmējis vai varētu ietekmēt kaitējums

I – Ievads

1. 1998. gadā tika atļauta hidroelektrostacijas uz Mircas [*Mürz*] upes Austrijā darbība. Hidroelektrostacija darbojas kopš 2002. gada. Dr. *G. Folk* (turpmāk tekstā – "prasītājs") ir tiesības nodarboties ar zveju no elektrostacijas lejup pa upi abos krastos. Saskaņā ar prasītāja norādīto elektrostacijas darbība izraisa būtiskas un atkārtotas īslaicīgas ūdenslīmeņa izmaiņas. Dažas ar ūdeni appludinātās teritorijas pēc tam strauji izžūst. Tā rezultātā izplūdes zonas tiekot nošķirtas no ūdens straumes; līdz ar to mazajām un jaunajām zivīm neesot iespējams peldēt līdzi aiztekošajam ūdenim. Zivis ejot bojā.

2. Prasītājs iesniedza sūdzību kompetentajām iestādēm. Tomēr viņa sūdzība tika noraidīta, pamatojoties uz to, ka elektrostacijas apsaimniekošanai ir piešķirta atļauja. Iesniedzējtiesa – Austrijas *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa) – uzdod vairākus jautājumus, kas attiecas uz trim problēmām. Pirmā skar Direktīvas 2004/35/EK (Direktīva par atbildību vides jomā, turpmāk tekstā – "DAVJ")[2] *piemēro*jamību laikā. Otrā – vai kaitējuma videi definīcija Austrijas tiesību aktos atbilst DAVJ, jo attiecībā uz ūdeni no tās ir izslēgts jebkurš kaitējums, uz kuru attiecas atļauja. Valsts

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu (OV 2004, L 143, 56. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. marta Direktīvu 2006/21/EK (OV 2006, L 102, 15. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvu 2009/31/EK (OV 2009, L 140, 114. lpp.).

tiesa jautā arī par Direktīvas 2000/60/EK (Ūdens pamatdirektīva, turpmāk tekstā – "ŪPD")[3] 4. panta 7. punkta nozīmi "kaitējuma ūdenim" definīcijā saskaņā ar DAVJ. Trešā – vai valsts tiesību norma, kas liedz personai ar zvejas tiesībām ierosināt pārskatīšanas procedūru, atbilst tiesību normām, kurās saskaņā ar DAVJ ir reglamentēta tiesas pieejamība privātpersonām.

II – Tiesiskais regulējums

A – *Savienības tiesības*

1) Direktīva par atbildību vides jomā

3. DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā (redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā) ir norādīts, ka "kaitējums videi" ir "kaitējums ūdenim, kas ir jebkāds kaitējums, kam ir būtiska nelabvēlīga ietekme uz konkrēto ūdens objektu ekoloģisko, ķīmisko un/vai kvantitatīvo stāvokli un/vai ekoloģisko potenciālu, kā definēts Direktīvā 2000/60/EK, izņemot nelabvēlīgo ietekmi, uz ko attiecas minētās direktīvas 4. panta 7. punkts". Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 2. panta piekto daļu ""ūdeņi" [..] ir visi ūdens objekti, uz kuriem attiecas Direktīva 2000/60/EK".

4. DAVJ 12. panta "Prasība rīkoties" 1. punkts ir formulēts šādi:

"Fiziskām vai juridiskām personām:

a) kuras ietekmējis vai varētu ietekmēt kaitējums videi vai

b) kurām ir pamatota interese par lēmumu attiecībā uz vidi, ko pieņem saistībā ar kaitējumu, vai arī tad,

c) ja dalībvalsts administratīvi procesuālajās tiesībās tas paredzēts kā priekšnoteikums – kuru tiesības ir aizskartas,

ir tiesības iesniegt kompetentajai iestādei jebkādus apsvērumus saistībā ar gadījumiem, kad videi nodarīts kaitējums vai radušies tieši tāda kaitējuma draudi, par kuriem tām ir zināms, un tām ir tiesības prasīt, lai kompetentā iestāde rīkotos saskaņā ar šo direktīvu.

Dalībvalstis nosaka saturu, ko ietver "pamatota interese" un "tiesību aizskārums".

[..]"

5. DAVJ 13. pantā, kas attiecas uz "Pārskatīšanas kārtību", ir norādīts:

"1. Personām, kas minētas 12. panta 1. punktā, ir pieejama tiesa vai cita neatkarīga un neitrāla valsts iestāde, kura ir tiesīga pārskatīt kompetentās iestādes lēmumu, darbības vai bezdarbības procesuālo un materiālo likumību saskaņā ar šo direktīvu.

2. Šī direktīva neskar valsts tiesību aktu noteikumus, kas reglamentē tiesas pieejamību, un noteikumus, kas prasa, lai pirms prasības iesniegšanas tiesā lietu izskatītu administratīvā procesā."

3 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV 2000, L 327, 1. lpp.).

6. DAVJ 17. pantā "Piemērošana laikā" ir paredzēts, ka šī direktīva neattiecas uz:

— "kaitējumu, ko izraisa emisija, starpgadījums vai avārija, kas notikusi pirms 19. panta 1. punktā minētās dienas,

— kaitējumu, ko izraisa emisija, starpgadījums vai avārija, kas notiek pēc 19. panta 1. punktā minētās dienas, ja tas radies konkrētas darbības dēļ, kura notikusi un pabeigta pirms minētās dienas,

— kaitējumu, ja pagājuši vairāk nekā 30 gadi kopš emisijas, starpgadījuma vai avārijas, kas izraisījusi kaitējumu."

2) Ūdens pamatdirektīva

7. ŪPD 4. panta 7. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nepārkāpj šo direktīvu, ja:

"– labs gruntsūdeņu stāvoklis, labi ekoloģiskās kvalitātes rādītāji vai, vajadzības gadījumā, labs ekoloģiskais potenciāls nav sasniegts, vai virszemes ūdenstilpes vai gruntsūdens tilpes stāvokļa pasliktināšanās nav novērsta jaunu virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību pārveidojumu vai gruntsūdens tilpju līmeņa izmaiņu rezultātā, vai

– virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās no izcila uz labu nav novērsta noturīgu, cilvēku veiktu darbību rezultātā,

un ir izpildīti visi šie nosacījumi:

a) ir veikti visi piemērotie pasākumi, lai mazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz ūdenstilpes stāvokli;

b) šādu pārveidojumu vai izmaiņu iemesli ir īpaši izklāstīti un izskaidroti upes baseina apsaimniekošanas plānā, kas paredzēts 13. pantā, un mērķus pārskata reizi sešos gados;

c) minēto pārveidojumu vai izmaiņu iemesls ir sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, un/vai labums, kādu vide un sabiedrība iegūst, sasniedzot 1. punktā izklāstītos mērķus, ir mazāks nekā jauno pārveidojumu vai izmaiņu dotais labums cilvēku veselībai, cilvēku drošības saglabāšanai vai noturīgai attīstībai; un

d) noderīgos mērķus, kuriem kalpo ūdenstilpes pārveidojumi vai izmaiņas, tehnisku īstenošanas iespēju vai nesamērīgu izdevumu dēļ nav iespējams pienācīgi sasniegt ar citiem līdzekļiem, kas būtu ievērojami labāka iespēja no vides aizsardzības viedokļa."

B – *Austrijas tiesības*

8. Direktīva par atbildību vides jomā Austrijā federācijas līmenī tika transponēta ar *Bundes-Umwelthaftungsgesetz* (Federālais likums par atbildību vides jomā, turpmāk tekstā – "*B-UHG*") [4]. Saskaņā ar *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu "kaitējums videi" ir "jebkāds būtisks kaitējums ūdeņiem, kas ir jebkāds kaitējums, kam ir būtiska nelabvēlīga ietekme uz konkrēto ūdens objektu ekoloģisko, ķīmisko vai kvantitatīvo stāvokli vai ekoloģisko potenciālu 1959. gada *Wasserrechtsgesetz* (Likums par ūdeņu tiesībām, turpmāk tekstā – "*WRG*" [5]) [..] izpratnē un uz kuru neattiecas, piemērojot [*WRG*], izsniegta atļauja [..].

4 — *BGBl.* I, Nr. 55/2009, 2009. gada 19. jūnijs.

5 — *BGBl.* Nr. 215/1959, 1959. gada 16. oktobris, ar vēlākiem grozījumiem.

9. Saskaņā ar *B-UHG* 11. pantu:

“1) Fiziskās vai juridiskās personas, kuru tiesības var aizskart videi nodarīts kaitējums, var rakstveida sūdzībā lūgt iecirkņa pārvaldes iestādi, kuras teritorijā ir noticis iespējamais kaitējums videi, rīkoties 6. panta un 7. panta 2. punkta izpratnē. [..]

2) Tiesības 1. punkta pirmā teikuma izpratnē ir: [..]

2. attiecībā uz ūdeņiem: esošās tiesības [*WRG*] 12. panta 2. punkta izpratnē [..].”

III – Faktiskie apstākļi, procedūra un prejudiciālie jautājumi

10. Sabiedrība *Wasserkraftanlagen Mürzzuschlag GmbH* apsaimnieko hidroelektrostaciju pie Mircas upes ar izteci 1455 m garumā. Prasītājam ir tiesības nodarboties ar zveju no dambja pa upi lejup abos Mircas krastos apmēram 12 km garumā.

11. Hidroelektrostacijas darbība tika atļauta 1998. gadā ar *Landeshauptmann von Steiermark* (Štelermarkas federālās zemes ministru prezidents) lēmumu. Hidroelektrostacija darbojas kopš 2002. gada.

12. 2009. gada 29. septembrī prasītājs *Bezirkshauptmannschaft Mürzzuschlag* (Mircušlagas iecirkņa pārvaldes iestāde) iesniedza sūdzību vides jomā atbilstoši *B-UHG* 11. pantam. Viņš norādīja, ka hidroelektrostacija ir nodarījusi būtisku kaitējumu videi, kas ievērojami kaitējis zivju dabiskajai reprodukcijai. Īslaicīgas būtiskas ūdenslīmeņa izmaiņas izraisot ļoti strauju mitru apgabalu izžūšanu, un tādēļ izplūdes zonas savukārt tiekot nošķirtas no ūdens straumes. Līdz ar to mazajām un jaunajām zivīm neesot iespējams peldēt līdzi aiztekošajam ūdenim. Tā rezultātā zivis ejot bojā, un šī situācija atkārtojoties garākā upes posmā. Prasītājs apgalvoja, ka tā iemesls esot [zivju] apvedceļa neesamība elektrostacijā un tās apsaimniekošanas veids.

13. Mircušlagas iecirkņa pārvaldes iestāde un pēc tam *Unabhängiger Verwaltungssenat für die Steiermark* (Štelermarkas federālās zemes Neatkarīgais administratīvais senāts, turpmāk tekstā – “*UVS*”) noraidīja prasītāja sūdzību. *UVS* 2012. gada 15. maija lēmums galvenokārt tika pamatots tādējādi, ka Štelermarkas federālās zemes ministru prezidents ir piešķīris atļauju hidroelektrostacijas darbībai. Minētajā lēmumā ir arī noteikts minimālā atlikušā ūdens daudzums. Līdz ar to uz prasītāja apgalvoto kaitējumu attiecoties saskaņā ar *WRG* piešķirta atļauja. Tādēļ atbilstoši *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktam neesot konstatējams kaitējums videi.

14. Šo lēmumu prasītājs pārsūdz *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija). Prasītājs norāda, ka *B-UHG* neatbilstot DAVJ, jo ne katra *WRG* noteikta atļauja izslēdzot kaitējumu videi.

15. Šādos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [DAVJ] ir piemērojama arī kaitējumam, kas gan rodas arī pēc [DAVJ] 19. panta 1. punktā noteiktā termiņa, taču kas rodas tādas iekārtas (hidroelektrostacijas) darbības dēļ, attiecībā uz kuru atļauja ir tikusi piešķirta un kura ir sākusi darboties pirms šī datuma, un uz kuru attiecas atļauja atbilstoši ūdens resursu tiesībām?

2) Vai [DAVJ], it īpaši tās 12. un 13. pantam, ir pretēja valsts tiesību norma, atbilstoši kurai personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, ir liegts lūgt veikt pārskatīšanas procedūru [DAVJ] 13. panta izpratnē par kaitējumu videi šīs direktīvas 2. panta pirmās daļas b) punkta izpratnē?

3) Vai [DAVJ], it īpaši tās 2. panta pirmās daļas b) punktam, ir pretēja valsts tiesību norma, atbilstoši kurai jēdziens "kaitējums videi" netiek attiecināts uz kaitējumu, kam ir būtiska nelabvēlīga ietekme uz konkrēto ūdeņu ekoloģisko, ķīmisko vai kvantitatīvo stāvokli vai ekoloģisko potenciālu, ja uz kaitējumu attiecas, piemērojot valsts likuma normu, piešķirta atļauja?

4) Gadījumā, ja atbilde uz trešo jautājumu ir apstiprinoša:

Vai gadījumos, kad, saskaņā ar valsts tiesību normām piešķirot atļauju, nav tikuši pārbaudīti [ŪPD] 4. panta 7. punktā (vai to valsts transponējošās normās) ietvertie kritēriji, pārbaudot jautājumu, vai ir nodarīts kaitējums videi [DAVJ] 2. panta pirmās daļas b) punkta izpratnē, [ŪPD] 4. panta 7. punkts ir jāpiemēro tieši un ir jāpārbauda, vai ir izpildīti šajā tiesību normā ietvertie kritēriji?"

16. Rakstveida apsvērumus ir iesnieguši prasītājs, Austrijas valdība un Komisija. Prasītājs un Komisija piedalījās 2016. gada 19. oktobra tiesas sēdē.

IV – Vērtējums

17. Šo secinājumu struktūra būs šāda. Pirmkārt, tiks izpētīta DAVJ piemērojamība laikā (A). Otrkārt, tiks analizēti divi jautājumi, kas attiecas uz "kaitējuma videi" definīciju. It īpaši tiks pārbaudīts, vai Austrijas tiesību aktos paredzētais izņēmums attiecībā uz kaitējumu, uz kuru attiecas "atļauja", atbilst kaitējuma ūdenim definīcijai saskaņā ar DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktu (B). Tad tiks izskatīts jautājums, kas saistīts ar minētajā definīcijā iekļauto izņēmumu par "negatīvo ietekmi, ja piemērojams ŪPD 4. panta 7. punkts" (C). Visbeidzot, tiks iztirzāts jautājums par personu, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, statusu (DAVJ 12. un 13. pants) (D).

A – *Pirmais jautājums – DAVJ piemērojamība laikā*

18. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, vai DAVJ ir piemērojama kaitējumam, kas radies *pēc* šīs direktīvas transponēšanas dienas, bet tādas hidroelektrostacijas darbības rezultātā, kas atļauta un nodota ekspluatācijā *pirms* šī datuma.

19. Dalībvalstīm bija jātransponē DAVJ savos tiesību aktos līdz 2007. gada 30. aprīlim (DAVJ 19. panta 1. punkts). Ar DAVJ 17. pantu tas ir papildināts ar trīs laika precizējumiem vai, pareizāk sakot, izņēmumiem no tā. DAVJ 17. panta pirmajā ievilkumā, kas ir būtisks šīs lietas apstākļiem, ir noteikts, ka minētā direktīva neattiecas uz "kaitējumu, ko izraisa emisija, starpgadījums vai avārija, kas notikusi pirms 19. panta 1. punktā minētās dienas".

20. Iesniedzējtiesa norāda, ka elektrostacijas atļauja tika piešķirta 1998. gadā un tā darbojas kopš 2002. gada. Abi šie datumi ir pirms 2007. gada 30. aprīļa. Tomēr iespējamais kaitējums ticis nodarīts pēc minētā datuma. Iesniedzējtiesa jautā, vai ir piemērojams DAVJ 17. panta pirmais ievilkums (transponēts ar *B-UHG* 18. pantu). Tai ir šaubas par to, kas ir uzskatāms par "starpgadījumu" vai "avāriju" saistībā ar kaitējumu, ko radījusi hidroelektrostacijas darbība. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, ja "starpgadījums" vai "avārija" būtu hidroelektrostacijas darbības uzsākšana, tad DAVJ nebūtu piemērojama.

21. Prasītājs apgalvo, ka kaitējumu izraisošais "starpgadījums" vai "avārija" nav elektrostacijas darbības uzsākšana. Tas ir atkārtots notikums (turbīnas apstāšanās), kas notiek vairākas reizes gadā un kas ir turpinājies pēc 2007. gada 30. aprīļa. Austrijas valdība apgalvo, ka noteicošais elements, lai interpretētu 17. panta pirmo ievilkumu, ir tas, vai kaitējums ticis nodarīts pirms vai pēc transponēšanas termiņa

beigām. Rezultātā DAVJ attiecas uz jebkādu tādu kaitējumu, kas vēl arvien tiek nodarīts pēc 2007. gada 30. aprīļa, ko izraisījusi elektrostacijas darbība, kas bija atļauta un sagatavota darbam pirms minētā datuma. Saskaņā ar Komisijas norādīto 17. pantā ir paskaidrots, ka "starpgadījums", kas rada kaitējumu, "rodas" no "darbības", bet tas nenozīmē, ka starpgadījums būtu pielīdzināms darbībai.

22. Tādējādi iesniedzējtiesa un personas, kas iesniegušas rakstveida apsvērumus Tiesā, piedāvā dažādus atskaites punktus: i) atļaujas piešķiršanas datumu; ii) elektrostacijas darbības uzsākšanu, un iii) atsevišķus (atkārtotus) starpgadījumus – proti, turbīnas apstāšanos, kas izraisa ūdenslīmeņa svārstības. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kurš no šiem trim punktiem ir "starpgadījums" vai "avārija", uz ko attiecas 17. panta pirmais ievilkums.

23. Manuprāt, ir maz šaubu, ka attiecīgais "starpgadījums" vai "avārija" pieder pie trešās kategorijas, tas ir, faktiskām fiziskajām ūdenslīmeņa izmaiņām upē, kas, šķiet, ir tūlītējs un nepieciešams iespējamā kaitējuma iemesls.

24. Tas ir apstiprināts Tiesas judikatūrā, no kuras izriet, ka DAVJ 17. panta pirmais un otrais ievilkums, aplūkoti saistībā ar šīs direktīvas preambulas 30. apsvērumu, nozīmē, ka minētā direktīva attiecas uz kaitējumu, ko izraisījusi emisija, starpgadījums vai avārija, kas notikusi 2007. gada 30. aprīlī vai pēc šī datuma, "ja šis kaitējums radies vai nu tādu darbību dēļ, kas veiktas šajā datumā vai pēc šī datuma, vai tādu darbību dēļ, kas veiktas pirms šī datuma, bet nav pabeigtas pirms tā beigām" [6].

25. Tādējādi DAVJ attiecas kā uz *turpinātiem* starpgadījumiem, tā arī uz *atkārtotiem* starpgadījumiem, kas rada kaitējumu pēc 2007. gada 30. aprīļa. Iesniedzējtiesai, kurai ir detalizēta informācija par šo lietu, ir jāpārbauda, kāda veida starpgadījums šeit ir konstatējams un vai attiecīgais kaitējums ietilpst DAVJ piemērošanas jomā laikā [7]. No Tiesai sniegtās informācijas šķiet, ka attiecīgais "starpgadījums" vai "avārija" šajā lietā nav ne elektrostacijas atļaujas piešķiršana, ne darbības uzsākšana, bet atsevišķi gadījumi, kad elektrostacijas darbība izraisa ūdenslīmeņa svārstības.

26. Nav būtiski, ka iespējamais kaitējums ir radies tādas elektrostacijas darbības rezultātā, kura tikusi atļauta un sākusi darboties pirms DAVJ noteiktā termiņa.

27. DAVJ 17. panta pirmajā ievilkumā ir izslēgti tikai starpgadījumi vai avārijas, kas notikuši pirms transponēšanas datuma. Turpretī tas neattiecas uz jauniem starpgadījumiem vai avārijām, kas rodas no darbības, kas ir sākusies pirms minētā datuma, bet turpinās pēc tam. Tādēļ piekrītu ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumos lietā *ERG* u.c. izteiktajam viedoklim, – DAVJ ir jāpiemēro, ja *turpināta* darbība, kas ir sākusies jau pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā, rada *jaunu* kaitējumu videi pēc 2007. gada 30. aprīļa [8].

28. DAVJ dažādu pantu sistēmiska interpretācija apstiprina arī to, ka "avārijas" vai "starpgadījuma" jēdziens nevar tikt pielīdzināts jēdzienam "darbība". Jēdziens "profesionālā darbība" ir patstāvīgi definēts 2. panta septītajā daļā kā "darbība, ko uzņēmums veic saimnieciskās darbības gaitā, neatkarīgi no tās privātā vai sabiedriskā, peļņu nesošā vai bezpeļņas rakstura". 3. pantā DAVJ materiāltiesiskās piemērošanas joma ir definēta, atsaucoties uz III pielikumā uzskaitītajām "profesionālajām darbībām", neatkarīgi no tā, kad šīs darbības uzsāktas.

6 — Spriedumi, 2010. gada 9. marts, *ERG* u.c. (C-378/08, EU:C:2010:126, 40. un 41. punkts), un 2010. gada 9. marts, *ERG* u.c. (C-379/08 un C-380/08, EU:C:2010:127, 34. punkts); rīkojums, 2010. gada 9. marts, *Buzzi Unicem* u.c.(C-478/08 un C-479/08, nav publicēts, EU:C:2010:129, 32. punkts), un spriedums, 2015. gada 4. marts, *Fipa Group* u.c. (C-534/13, EU:C:2015:140, 44. punkts).

7 — Spriedumi, 2010. gada 9. marts, *ERG* u.c. (C-378/08, EU:C:2010:126, 43. punkts), un 2010. gada 9. marts, *ERG* u.c. (C-379/08 un C-380/08, EU:C:2010:127, 36. punkts).

8 — C-378/08, EU:C:2009:650, 67. un 68. punkts.

29. DAVJ piemērošana laikā 17. pantā ir noteikta ar mērķi aizsargāt tiesisko noteiktību, nepieļaujot šīs direktīvas piemērošanu ar atpakaļejošu spēku. Ar otro ievilkumu tajā nav iekļauts kaitējums, ko izraisa emisija, starpgadījums vai avārija, kas notiek pēc transponēšanas datuma, tikai tad, ja tie izriet no darbības, kas ir notikusi un pabeigta pirms minētā datuma. Kā atzīmē Komisija, ja hidroelektrostacijas darbības uzsākšana – proti, "darbības" sākšana – tiktu pielīdzināta "starpgadījumam" vai "avārijai", tad DAVJ 17. panta otrajam ievilkumam vairs nebūtu nekādas nozīmes.

30. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, manuprāt, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka DAVJ attiecas uz tādu kaitējumu ūdens videi, kas radīts, veicot turpinātu objekta darbību, starpgadījumā vai avārijā, kas notikusi pēc šīs direktīvas 19. panta 1. punktā noteiktā datuma, pat ja attiecīgais objekts ir atļauts un tā darbība uzsākta pirms šī datuma.

B – *Trešais jautājums – "kaitējuma ūdenim" definīcija DAVJ*

31. *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka kaitējums videi attiecībā uz ūdeņiem ir jebkāds kaitējums, kam ir būtiska nelabvēlīga ietekme uz ekoloģisko, ķīmisko vai kvantitatīvo stāvokli vai ekoloģisko potenciālu *WRG* izpratnē un "uz kuru neattiecas, piemērojot [*WRG*], izsniegta atļauja".

32. Iesniedzējtiesa uzskata, ka minētais izņēmums nozīmē, ka, tā kā hidroelektrostacija ir darbojusies saskaņā ar atļauju, kas izsniegta atbilstīgi *WRG*, attiecīgais kaitējums nevar būt kaitējums videi. Iesniedzējtiesa jautā, vai kaitējuma, uz kuru attiecas atļauja, kas piešķirta saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem, izslēgšana no kaitējuma ūdens videi definīcijas atbilst DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktam.

33. Kā paskaidrošu turpmāk, manuprāt, šāda automātiska un vienveidīga izslēgšana patiešām nav pieļaujama. Tomēr sākotnēji būtu jāuzsver arī, ka šajos secinājumos sniegtā atbilde attiecas vienīgi uz konkrētu valsts tiesas uzdoto jautājumu. Tā neskar un tādējādi nekādi neietekmē kaitējuma videi definīcijas pārējos aspektus, piemēram, jautājumu par to, kad nelabvēlīgā ietekme ir "būtiska" un vai tā tāda ir.

34. Austrijas valdība apstiprina, ka *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts atbilst DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktam. Tā aizstāv šīs DAVJ normas interpretāciju, ņemot vērā ŪPD. Austrijas valdība apgalvo, ka saskaņā ar *WRG* atļauja var tikt izsniegta tikai tad, ja tiek garantēts, ka projektā tiek ievērotas vispārējās intereses, proti, ja tiek nodrošināts, ka projektam nebūs būtiskas negatīvas ietekmes uz ūdens kvalitāti vai tā ekoloģisko stāvokli. Šī iemesla dēļ – saskaņā ar Austrijas valdības norādīto – atbildībai nebūtu jārodas kādas darbības rezultātā, ja šī darbība ir atļauta.

35. Komisijai un prasītājam ir atšķirīgi viedokļi. Tie apgalvo, ka *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētais izņēmums neatbilst DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktam. Pēdējā no minētajiem nav ietverts nekāds izņēmums attiecībā uz kaitējumu, uz kuru attiecas atļauja.

36. Piekrītu prasītājam un Komisijai. Austrijas valdības nostāja nevar tikt atbalstīta.

37. DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā no jēdziena "kaitējums videi" nav paredzēts vispārējs izņēmums attiecībā uz kaitējumu, uz kuru attiecas atļauja. Šī tiesību norma tikai dod iespēju izslēgt no kaitējuma ūdenim nelabvēlīgo ietekmi, uz kuru attiecas ŪPD 4. panta 7. punkts.

38. Vispārējais izņēmums attiecībā uz kaitējumu, uz kuru attiecas *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atļauja, nevar tikt ietverts izņēmumā attiecībā uz nelabvēlīgo ietekmi, uz kuru attiecas ŪPD 4. panta 7. punkts. Austrijas tiesību aktos paredzētā izņēmuma piemērošanas joma ir daudz plašāka un konceptuāli ļoti atšķiras no ŪPD paredzētā izņēmuma.

39. ŪPD 4. panta 7. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis nepārkāpj šo direktīvu, ja labs gruntsūdeņu stāvoklis, labi ekoloģiskās kvalitātes rādītāji vai, vajadzības gadījumā, labs ekoloģiskais potenciāls nav sasniegts, vai virszemes ūdenstilpes vai gruntsūdens tilpes stāvokļa pasliktināšanās nav novērsta *jaunu* virszemes ūdenstilpes fizikālo īpašību *pārveidojumu* vai gruntsūdens tilpju līmeņa izmaiņu rezultātā, vai virszemes ūdenstilpes stāvokļa pasliktināšanās no izcila uz labu nav novērsta [jaunu] noturīgu, cilvēku veiktu darbību rezultātā.

40. Lai šis izņēmums būtu piemērojams, ir jābūt ievērotiem ŪPD 4. panta 7. punkta a)–d) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem, kas izklāstīti iepriekš šo secinājumu 7. punktā [9]. Protams, dalībvalstīm ir jāatsaka piešķirt atļauju projektiem, kuri var izraisīt stāvokļa pasliktināšanos attiecīgajā ūdenstilpē, izņemot, ja ir jāuzskata, ka šim projektam ir piemērojams izņēmums saskaņā ar ŪPD 4. panta 7. punktu [10]. Tomēr tikai pati atļaujas esamība ne vienmēr nozīmē, ka ir izpildīti visi ŪPD 4. panta 7. punkta kritēriji. Patiešām, ja atļauja ir piešķirta, tad nekas nenodrošina, ka vienmēr un automātiski tiks izpildīti visi ŪPD 4. panta 7. punktā uzskaitītie kritēriji. Tā it īpaši ir gadījumā, ja atļauja ir izdota pirms ŪPD. Visu šo iemeslu dēļ vispārējs kaitējuma izņēmums, uz kuru attiecas *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atļauja, nevar atbilst DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā ietvertajam izņēmumam, atsaucoties uz ŪPD 4. panta 7. punktu.

41. Tomēr Austrijas valdība piebilst, ka iepriekš minētais izņēmums nav pielīdzināms pilnīgai atbildības izslēgšanai. Pirmkārt, saskaņā ar *B-UHG* likumdošanas vēsturi nebūtu jāuzskata, ka atļauja attiecas uz kaitējumu, kas radies darbības traucējumu (avāriju) rezultātā. Otrkārt, *WRG* 21.a pantā iestādēm sabiedrības interesēs ir ļauts iejaukties pēc tam, kad atļauja izsniegta, nosakot papildu prasības, pielāgojumus, pagaidu ierobežojumus un pat aizliegumus.

42. Manuprāt, ar šiem argumentiem netiek pierādīta *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta "atļaujas izņēmuma" atbilstība DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktam.

43. Pirmkārt, pat ja tiktu uzskatīts, ka atļauja "neattiecas" uz kaitējumu, kas radies darbības traucējumu izraisītu avāriju rezultātā, nav nekā, kas novērstu kaitējumu, kas rodas objekta "parastas" darbības rezultātā. Šādai parastai darbībai var būt sekas, kas netika paredzētas vai gaidītas atļaujas izdošanas laikā.

44. Otrkārt, tas, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem attiecībā uz ūdeni atļaujas var tikt pielāgotas vai var tikt veikti citi koriģējoši pasākumi, nenodrošina, ka DAVJ noteiktie mehānismi un pienākumi tiek piemēroti un izpildīti. Esošo atļauju izmaiņu un monitoringa procedūru pastāvēšana saskaņā ar *WRG* 21.a pantu nemaina faktu, ka kaitējums, uz kuru attiecas atļauja, neatkarīgi no tā, vai tas ir pakļauts šai procedūrai, tiek izslēgts no kaitējuma jēdziena un līdz ar to no DAVJ transponējošā valsts regulējuma piemērošanas jomas. Katrā ziņā Austrijas valdība nav norādījusi, ka iepriekš minētā norma būtu tikusi paredzēta, lai izpildītu ŪPD 4. panta 7. punkta prasības.

45. Turklāt, ja tiktu pieņemts, ka atļaujas esamība automātiski atbilst ŪPD standartiem tā, ka ir novērsta jebkādas būtiskas kaitīgas ietekmes rašanās iespēja, tad DAVJ lielā mērā kļūtu lieka. Patiešām, DAVJ materiāltiesiskā piemērošanas joma ir noteikta tās 3. pantā. Šajā pantā ir noteikts, ka šī direktīva attiecībā uz ūdenim un zemei nodarīto kaitējumu attiecas uz III pielikumā uzskaitītajām profesionālajām darbībām neatkarīgi no kļūdas vai nolaidības. Saskaņā ar DAVJ preambulas 8. apsvērumu minētās profesionālās darbības, kas identificētas, atsaucoties uz attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem, rada risku cilvēku veselībai vai videi. No uzskaitīto darbību rakstura izriet, ka daudzām darbībām, ja ne visām, ir jāsaņem atļauja. Tas īpaši ir piemērojams darbībām, uz kurām attiecas DAVJ III pielikuma 6. punkts, kurā minēta "ūdens norobežošana un ūdens uzkrāšana, uz ko attiecas iepriekšēja atļauja saskaņā ar [ŪPD]".

9 — Skat. spriedumus, 2016. gada 4. maijs, Komisija/Austrija (C-346/14, EU:C:2016:322, 65. un 66. punkts), un 2012. gada 11. septembris, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias* u.c. (C-43/10, EU:C:2012:560, 67. punkts).

10 — Spriedums, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* (C-461/13, EU:C:2015:433, 50. punkts).

46. Ar sistēmisko interpretāciju tiek apstiprināts, ka atbilstoši atļauju nozīmei DAVJ ietvaros no ūdenim nodarītā kaitējuma vispārējās definīcijas nevar tikt izslēgts kaitējums, uz kuru tās attiecas. Komisija ir paskaidrojusi, ka šo secinājumu pamato DAVJ 8. panta 4. punkta a) apakšpunkts.

47. DAVJ 8. panta 1. punktā ir noteikts, ka principā uzņēmējs sedz izmaksas par profilaktiskajām un koriģējošajām darbībām. Tomēr DAVJ 8. panta 4. punktā ir paredzēts, ka divās situācijās dalībvalstis var atļaut uzņēmējam nesegt izmaksas par koriģējošajām darbībām, ja uzņēmējs var pierādīt, ka nav kļūdījies vai bijis nolaidīgs: a) ja gadījums ir nepārprotami atļauts; b) ja nav uzskatīts, ka šī darbība var radīt kaitējumu saskaņā ar zinātnes un tehnikas atziņām laikā, kad tā notikusi.

48. Jāatzīst, ka ar DAVJ 8. panta 4. punkta a) apakšpunktu dalībvalstīm ir dota iespēja ieviest "aizsardzību" uzņēmējiem, lai tiem nebūtu jāsedz profilaktisku un koriģējošu darbību izmaksas.

49. Tomēr nevar tikt uzskatīts, ka ar *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu ir īstenots DAVJ 8. panta 4. punkta a) apakšpunkts.

50. Pirmkārt, kā Komisija ir pareizi ierosinājusi, Tiesā iesniegtajos dokumentos nav nekā, kas norādītu uz to, ka Austrija būtu izvēlējusies izmantot šo iespēju savos valsts tiesību aktos.

51. Otrkārt, pat ja tā būtu, *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktam, šķiet, ir daudz plašāka piemērošanas joma un piemērojamība nekā tikai "aizsardzība" uzņēmējiem, kas ļauj tiem neuzņemties koriģējošas izmaksas. Ar to no kaitējuma jēdziena ir izslēgts viss kaitējums ūdenim, uz ko attiecas atļauja saskaņā ar *WRG*, tādējādi vispār novēršot DAVJ paredzētās saistības saistībā ar profilaktiskajām un koriģējošajām izmaksām. Turpretim ar DAVJ 8. panta 4. punkta a) apakšpunktu nav izbeigtas saistības attiecībā uz profilaktiskām izmaksām. Turklāt DAVJ 5. un 6. pantā norādītajos noteikumos attiecībā uz profilaktisko darbību un koriģējošo darbību ir paredzēts, ka kompetentās iestādes var izvēlēties rīkoties pašas [11].

52. Treškārt, ir vērts uzsvērt divus īpašus elementus DAVJ 8. panta 4. punkta a) apakšpunktā: i) pierādījumu, ka nav kļūdas vai nolaidības, un ii) faktu, ka emisija vai gadījums ir nepārprotami atļauts un pilnībā atbilst piešķirtās atļaujas nosacījumiem. DAVJ 8. panta 4. punkta a) apakšpunkta formulējumā skaidri ir pieprasīts, ka abi minētie elementi ir "jāpierāda" uzņēmējam. Līdz ar to savukārt nepārprotami ir jāveic individuāla katra atsevišķā gadījuma analīze, kurā ir jāvērtē uzņēmēja attieksme un "emisijas vai gadījuma" fakts, kas pilnībā paliek atļaujas darbības jomā. *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts, kas liekas piemērojams neatkarīgi no kļūdas vai nolaidības, šķiet, ir pretrunā minētajām prasībām.

53. Tāpēc ierosinu, ka uz trešo jautājumu ir jāatbild tā, ka DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktam pretrunā ir valsts tiesību norma, ar kuru kaitējums, kam ir būtiska negatīva ietekme uz attiecīgo ūdeņu ekoloģisko, ķīmisko vai kvantitatīvo stāvokli vai ekoloģisko potenciālu, vispār un automātiski tiek izslēgts no kaitējuma videi jēdziena, ja uz šo kaitējumu attiecas atļauja, kas piešķirta saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

C – *Ceturtais jautājums – atsauce uz ŪPD 4. panta 7. punktu*

54. Ja *B-UHG* 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētais "izņēmums" tiktu atzīts par neatbilstošu DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktam (kā esmu ierosinājis šo secinājumu 53. punktā), tad iesniedzējtiesa jautā, vai ŪPD 4. panta 7. punkts ir jāpiemēro tieši. Šajā jautājumā netieši ir ietverta problēma, vai valsts tiesai ir jānosaka, vai šajā tiesību normā noteiktie kritēriji ir izpildīti, lai noteiktu, vai ir noticis kaitējums videi DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punkta nozīmē.

11 — Skat. DAVJ 5. panta 3. punkta d) apakšpunktu un 4. punktu, kā arī 6. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 3. punktu. Skat. spriedumu, 2010. gada 9. marts, *ERG* u.c. (C-379/08 un C-380/08, EU:C:2010:127, 88. punkts).

55. Mana kodolīgā atbilde uz iesniedzējtiesas uzdotajiem diviem konkrētajiem jautājumiem ir noliedzoša.

56. Pirmkārt, piekrītu Komisijai, ka ŪPD 4. panta 7. punkts nav tieši piemērojams. Nerunājot par diezgan sarežģīto vērtējumu par to, kas ir skaidri un precīzi, šī tiesību norma noteikti nav beznosacījuma. Tās piemērošana ir pakārtota vairākiem papildu īstenošanas pasākumiem, vairākām kvalitātes pārbaudēm, kurā dalībvalstīm iespējama ievērojama rīcības brīvība. DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā ietvertā atsauce uz ŪPD 4. panta 7. punktu neko nemaina attiecībā uz šo vērtējumu.

57. ŪPD 4. panta 7. punktam nav tiešas iedarbības ne atsevišķi, ne skatītam kopā ar atsauci DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā, kas vēsta par noraidošu atbildi uz iesniedzējtiesas tiesneša uzdotā ceturtā jautājuma otro daļu. Manuprāt, valsts tiesai nav jāveic neatkarīgs kritēriju novērtējums saskaņā ar ŪPD 4. panta 7. punktu, pat ja uz to ir atsauce DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā [12].

58. DAVJ darbojas ciešā saistībā ar citiem Savienības vides instrumentiem. Tās preambulas 5. apsvērumā ir norādīts mērķis nodrošināt DAVJ saskaņotību un atbilstošu sistemātisku darbību attiecībā uz citiem atbilstošiem tiesību aktiem vides jomā un norādīts uz nepieciešamību izmantot vienotus kritērijus, kā definējami jēdzieni, kas izriet no citiem Savienības vides tiesību instrumentiem. Šis saskaņotības mērķis ir atspoguļots DAVJ 2. panta piektajā daļā, saskaņā ar kuru "ūdeņi" ir "visi ūdens objekti, uz kuriem attiecas [ŪPD]". Kaitējuma ūdenim definīcijā tas ir atspoguļots papildus, atsaucoties uz īpašām ŪPD definīcijām, piemēram, "kvantitatīvie rādītāji" un "ekoloģiskais stāvoklis". "Kaitējuma ūdenim" definīcija DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā neattiecas arī uz "nelabvēlīgo ietekmi, uz ko attiecas [ŪPD] 4. panta 7. punkts". No likumdošanas vēstures ir redzams, ka atsauces uz šo izņēmumu DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā mērķis ir precīzi ņemt vērā īpašas atkāpes, kas atļautas ar ŪPD [13]. Ja dalībvalsts pieļauts ŪPD pārkāpums nav iekļauts, jo ir izpildīti 4. panta 7. punkta stingrie kritēriji, tad DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā ir noteikts, ka nebūtu jāiedarbina arī DAVJ mehānismi, kas attiecas uz atbildību vides aizsardzības jomā.

59. ŪPD 4. panta 7. punktā noteiktā atkāpe ir piemērojama jauniem pārveidojumiem vai izmaiņām vai jaunām ilgtspējīgas attīstības darbībām, ja ir izpildīti vairāki nosacījumi un kritēriji [14]. Atbilstība šīm prasībām var tikt nodrošināta, tikai vērtējot dažādus un diezgan tehniskus ŪPD noteiktos parametrus [15]. Tas ietver tostarp tāda upes baseina apsaimniekošanas plāna pastāvēšanu, kurā konkrēti ir norādīti pārveidojumu vai izmaiņu iemesli [16].

60. No institucionālā viedokļa ŪPD 3. panta 2. punktā ir norādīts, ka dalībvalstis nodrošina attiecīgos administratīvos pasākumus, tostarp nosakot attiecīgo kompetento iestādi, lai piemērotu šīs direktīvas noteikumus katrā upju baseinu apgabalā, kas atrodas to teritorijā [17]. ŪPD nav noteiktas īpašas iestādes, kas ir atbildīgas par atbilstības 4. panta 7. punkta kritērijiem nodrošināšanu. Tādējādi valsts īstenošanas tiesiskā regulējuma uzdevums ir noteikt konkrētas procedūras un kompetentās iestādes, kurām uzdots uzdevums nodrošināt, lai tiktu ievēroti ŪPD 4. panta 7. punkta piemērojamības nosacījumi.

12 — Pamatā pastāv definēšanas problēma, kuru šeit varbūt ir vērts atzīt, – vai saskaņošana ar atsauci uz direktīvas normu citas direktīvas definīciju sadaļā un tās iespējamā apsvēršana no valsts tiesneša puses patiesībā ir jāsauc par "tiešo iedarbību"? Vai tas drīzāk ir nenoteiktu juridisku jēdzienu interpretācijas gadījums vienā direktīvā ar atsauci uz citas direktīvas normu? Lai cik intriģējoša varētu būt šāda akadēmiska diskusija, tai ir ierobežota nozīme attiecībā uz konkrēto valsts tiesneša uzdoto jautājumu, uz kuru noderīga atbilde man šķiet tāda pati neatkarīgi no taksonomiskā bloka, kurā būtu iespējams ievietot šo parādību.

13 — Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu, COM(2002) 17, galīgā redakcija (OV 2002, C 151 E, 132. lpp.).

14 — Skat. šo secinājumu 7. punktu.

15 — Skat. Ūdens pamatdirektīvas Kopējās īstenošanas stratēģiju – Norāžu dokumentu Nr. 20 par vides direktīvu izņēmumiem, Tehniskais ziņojums 2009/027. Ar ŪPD 4. panta 7. punkta īstenošanu un piemērošanu saistīto tehnisko grūtību rezultātā *ad hoc* darba grupa tika pilnvarota ieviest šo normu saistībā ar Ūdens pamatdirektīvas un Plūdu direktīvas kopējās īstenošanas stratēģijas darba programmu 2016.–2018. gadam.

16 — ŪPD 4. panta 7. punkta b) apakšpunkts.

17 — Saskaņā ar ŪPD 3. panta 8. punktu dalībvalstis sniedz Komisijai to kompetento iestāžu sarakstu, kā arī šīs direktīvas I pielikumā izklāstīto informāciju.

61. Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos nekas nenorāda, ka Austrija nebūtu īstenojusi ŪPD 4. panta 7. punktu valsts tiesību aktos vai ka tā nebūtu īstenojusi to pareizi [18]. Šajos apstākļos pastāvīgajā judikatūrā ir paredzēts, ka gadījumos, kad direktīva tikusi īstenota, tai būtu jāietekmē indivīdi galvenokārt ar īstenošanas pasākumiem, ko noteikusi attiecīgā dalībvalsts [19].

62. Iespēja izmantot DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā ietverto izņēmumu ir pamatota ar ŪPD 4. panta 7. punkta piemērošanu. Šāda piemērošana tomēr notiek saskaņā ar attiecīgajām valsts īstenošanas normām un ievērojot procedūras, kas noteiktas valsts tiesību aktos, ar kuriem īstenots ŪPD 4. panta 7. punkts. DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punkta definīcija, atsaucoties uz ŪPD 4. panta 7. punktu, tāpēc nevar tikt saprasta kā pienākums valsts tiesām neņemt vērā spēkā esošos valsts procesuālos un institucionālos pasākumus, kas paredzēti, lai izpildītu ŪPD noteiktos pienākumus. Tas neierobežo iespēju šo iestāžu pieņemtos lēmumus pārbaudīt tiesā.

63. Tādēļ ierosinu uz ceturto jautājumu atbildēt šādi: DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punkts ir jāinterpretē tādā nozīmē, ka, lai konstatētu, vai pastāv "kaitējums videi", valsts tiesai nav pienākuma piemērot ŪPD 4. panta 7. punkta kritērijus tieši, ja tos nav novērtējušas kompetentās iestādes saskaņā ar ŪPD.

D – *Otrais jautājums – personas, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju un tiesības iesniegt prasību*

64. Iesniedzējtiesas otrais jautājums ir, vai DAVJ 12. un 13. pantam ir pretēja valsts tiesību norma, atbilstoši kurai personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, ir liegts lūgt veikt pārskatīšanas procedūru (turpmāk tekstā – "13. panta pārskatīšanas procedūra") saistībā ar videi nodarīto kaitējumu, kā noteikts šīs direktīvas 2. panta pirmās daļas b) punktā?

65. Iesniedzējtiesa uzskata, ka *B-UHG* 11. panta 1. punktā ir paredzēts, ka fiziskās vai juridiskās personas, kuru tiesības var aizskart videi nodarīts kaitējums, var iesniegt sūdzību vides jautājumos. *B-UHG* 11. panta 2. punktā ir norādīts uz tiesībām, kuras attiecībā uz ūdeņiem var tikt izmantotas, – šīs normas 2. punktā ietvertās "esošās tiesības *WRG* 12. panta 2. punkta izpratnē". Tomēr *WRG* 12. panta 2. punktā nav minētas to personu tiesības, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka šo normu burtiska interpretācija liedz personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, iesniegt sūdzību vides jautājumos attiecībā uz kaitējumu, kas saistīts ar to tiesībām nodarboties ar zveju.

66. Austrijas valdība apgalvo, ka attiecīgie valsts noteikumi atbilst DAVJ 12. un 13. pantam. Uz faktu, ka personas, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, nav skaidri minētas *WRG* 12. panta 2. punktā, uz kuru ir atsauce *B-UHG* 11. panta 1. punktā, attiecas novērtējuma brīvība, kas piešķirta dalībvalstīm saskaņā ar minēto direktīvu.

18 — Tieši pretēji, Komisija ir paziņojusi, ka šī norma ir ieviesta valsts tiesību aktos, šajā jautājumā neiebilstot nevienam no lietas dalībniekiem. Varētu šķist, ka ieviešanas norma ir *WRG* ar 2003. gadā izdarītajiem grozījumiem 104.a panta 1. punktā (*BGBl.* 2003 *I* Nr. 82, 2003. gada 29. augusts. Varētu piebilst, ka 2016. gada 4. maija spriedums Komisija/Austrija (C-346/14, EU:C:2016:322, 81. punkts) ir piemērs šādu noteikumu piemērošanai saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem. Minētajā lietā Tiesa noraidīja Komisijas iesniegto prasību par pārkāpumu, pamatojoties uz Direktīvas 2000/60 4. panta 1. un 7. punktu. Pārkāpuma procedūra 2007. gadā izrietēja no Šteiermarkas federālās zemes ministru prezidenta lēmuma, ar kuru tika piešķirta atļauja ūdens spēkstacijas celtniecībai *Schwarze Sulm*. Tiesa konstatēja, ka šajā lēmumā bija ņemti vērā visi Direktīvas 2000/60 4. panta 7. punktā paredzētie nosacījumi un tie varēja pamatoti tikt uzskatīti par izpildītiem.

19 — Skat., piemēram, spriedumu, 1982. gada 15. jūlijs, *Felicitas Rickmers-Linie* (C-270/81, EU:C:1982:281, 24. punkts).

67. Prasītājam un Komisijai ir pretēji viedokļi. DAVJ 12. un 13. pantam pretrunā ir tāda valsts tiesību norma, ar ko personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, ir liegts uzsākt 13. pantā paredzēto pārskatīšanas procedūru. Uz šīs kategorijas tiesību īpašniekiem attiecas 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts, jo to "ietekmējis vai varētu ietekmēt" [kaitējums] šīs normas izpratnē. Komisija apgalvo, ka, pakārtoti, uz personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, attiecas DAVJ 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts.

68. Piekrītu prasītājam un Komisijai. Uzskatu, ka 12. panta 1. punktā ir ietvertas trīs patstāvīgas tādu personu kategorijas, kurām ir piešķiramas tiesības iesniegt prasību saskaņā ar valsts tiesību aktiem (1). Manuprāt, personu, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, tiesības ir "ietekmējis vai varētu ietekmēt" [kaitējums] DAVJ 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē (2). Pakārtoti, varētu tikt uzskatīts, ka uz personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, attiecas DAVJ 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts, ciktāl ir iespējama viņu tiesību pasliktināšanās (3).

1) Attiecības starp atsevišķām DAVJ 12. panta 1. punkta kategorijām.

69. DAVJ 13. panta 1. punktā ir paredzēta pārskatīšanas procedūru pieejamība, atsaucoties uz minētās direktīvas 12. panta 1. punktu. Direktīvas 13. panta 2. punktā ir norādīts, ka šī direktīva neskar to valsts tiesību aktu noteikumus, kas reglamentē tiesas pieejamību. DAVJ 12. pantā ir uzskaitītas to fizisko vai juridisko personu kategorijas, kam ir tiesības iesniegt apsvērumus attiecībā uz kaitējumu videi. Šīs trīs kategorijas ir personas: a) kuras ir ietekmējis vai varētu ietekmēt kaitējums videi, vai b) kurām ir pamatota interese par tādu lēmumu attiecībā uz vidi, kas tiek pieņemts saistībā ar kaitējumu; vai arī c) – ja dalībvalsts administratīvi procesuālajās tiesībās tas paredzēts kā priekšnoteikums – kuru tiesības ir aizskartas.

70. Kāda ir loģiskā saikne starp šīm trim kategorijām? It īpaši, vai dalībvalstij saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir pienākums dot tiesības iesniegt prasību visām trim kategorijām, vai tā var izvēlēties tikai vienu no tām?

71. Komisija un prasītājs apgalvo, ka visu iepriekš minēto kategoriju personas gūst labumu no DAVJ 12. un 13. pantā minētajām tiesībām. "Vai" un "arī tad" izmantošana DAVJ 12. panta 1. punktā nedod dalībvalstīm iespēju izslēgt kādu no šīm kategorijām.

72. Piekrītu, ka DAVJ 12. panta 1. punkta tekstā trīs tādu fizisku vai juridisku personu kategorijas, kurām ir tiesības iesniegt prasību, ir uzskaitītas, aplūkojot tās alternatīvi un patstāvīgi. Ar to ir noteikti trīs neatkarīgi ceļi uz DAVJ 12. un 13. pantā minētajām procedūrām [20].

20 — Šajā ziņā skat. arī Goldsmith, B. J., un Lockhart-Mummery, E., "The ELD's National Transposition", no: Bergkamp, L., un Goldsmith B. J., *The EU Environmental Liability Directive, A Commentary*, Oxford University Press, 2013, 139. – 159. lpp., 157. lpp.; Gouritin, A., *EU Environmental Law, International Environmental Law, and Human Rights Law: the Case of Environmental Responsibility*, Brill, Nijhoff, Leidene, Bostona, 2016, 242. lpp.; Eliantonio, M., "The Proceduralisation of EU environmental Legislation: International Pressures, Some Victories and Some Way to Go", no: *Review of European Administrative Law*, 2015 (1), 8. sēj., 99. – 123. lpp.

73. Ir jāuzsver, ka DAVJ 12. panta 1. punkts atšķiras no citās Savienības vides direktīvās iekļautajām citām normām par tiesībām uz tiesas pieejamību [21]. Šo normu formulējums parasti ir veidots uz Orhūsas konvencijas [22] pamata, un tajās parasti tiek prasīts, lai dalībvalstis saskaņā ar savas valsts tiesību sistēmu nodrošinātu īpašo pārskatīšanas procedūru pieejamību attiecīgajiem sabiedrības locekļiem (parasti definēti kā personas, kuras ir ietekmētas vai kuras varētu būt ietekmētas), ja i) tās ir pietiekami ieinteresētas, vai ja ii) tās uzskata, ka noticis tiesību aizskārums.

74. Minētajās normās atbilstoši Tiesas interpretācijai ir ietvertas alternatīvas prasību pieņemamības iespējas. Dalībvalstis pēc tam, īstenojot attiecīgās Savienības direktīvas, var izvēlēties no minētajām iespējām [23].

75. Turpretī citā formulējumā DAVJ 12. panta 1. punktā ir minētas trīs personu kategorijas – "a", "b" un "c". Šo kategoriju personām "ir tiesības" iesniegt apsvērumus un pieprasīt, lai kompetentās iestādes rīkotos. Tādēļ DAVJ 12. panta 1. punktā nav paredzētas atšķirīgas īstenošanas iespējas dalībvalstīs. Toties tajā ir paredzētas trīs alternatīvas attiecībā uz atsevišķām situācijām, kuras visas tiek īstenotas saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Ja pastāv faktiskā situācija, tad jebkurai no šo trīs kategoriju personām ir tiesības iesniegt prasību valsts līmenī neatkarīgi vienai no otras.

76. Tādējādi, pretēji iepriekš minēto direktīvu formulējumam, 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā kategorija nav "chapeau", kas ir kopīga ar pārējām divām iespējām. Tā ir patstāvīga tādu personu kategorija, kurām ir tiesības pieprasīt rīcību un ir pieejamas pārskatīšanas procedūras.

77. Rezumējot – DAVJ 12. panta 1. punkta formulējums ir alternatīvs attiecībā uz tā piemērošanu, bet kumulatīvs tā īstenošanas izpratnē.

78. Visbeidzot, šo secinājumu nemaina fakts, ka šīs tiesīgo personu kategorijas saskaņā ar DAVJ 12. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu atsevišķos gadījumos var daļēji sakrist ar kategorijām saskaņā ar 12. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Patiešām, no darbības jomas viedokļa 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts, iespējams, ir visplašākā kategorija. Taču, kamēr katrai no trim kategorijām var tikt piešķirta patstāvīga nozīme un darbības joma, tās var pārstāvēt trīs loģiski atšķirīgus kopumus. Protams, netiek prasīts, lai tās būtu savstarpēji hermētiski izolētas.

2) DAVJ 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts

79. Ja nav nekādas atsauces uz valsts tiesību aktiem, tad to personu jēdziens, kuras "ietekmējis vai varētu ietekmēt" [kaitējums], ir interpretējams autonomi un vienveidīgi Savienības līmenī, ņemot vērā tiesību normas kontekstu un mērķi [24]. Šajā ziņā, kā pareizi norādīja Komisija, vārdu parastā nozīme šajā jēdzienā liek secināt, ka "ietekmēt", pretstatā situācijai 12. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā,

21 — Piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 15. janvāra Direktīvas 2008/1/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (OV 2008, L 24, 8. lpp.), atcelta ar Direktīvu 2010/75) 16. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīvas 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (OV 2010, L 334, 17. lpp.) 25. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīvas 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.) 11. pants.

22 — Skat. Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties [vērsties] tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – "Orhūsas konvencija"), 9. panta 2. punktu.

23 — Spriedumi, 2011. gada 12. maijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 38. punkts); 2013. gada 7. novembris, *Gemeinde Altrip* u.c. (C-72/12, EU:C:2013:712, 38. punkts), un 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber* (C-570/13, EU:C:2015:231, 33. un 35. punkts).

24 — Skat., piemēram, spriedumu, 2013. gada 11. aprīlis, *Edwards* un *Pallikaropoulos* (C-260/11, EU:C:2013:221, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

tiek definēts, atsaucoties uz faktisko situāciju. Saskaņā ar b) vai c) apakšpunktu tiesības iesniegt prasību izriet no tiesiskās situācijas (tiesības ir aizskartas) vai pamatotas intereses lēmuma pieņemšanā. A) apakšpunkta piemērošana ir atkarīga no tā, vai pastāv faktiskas bažas attiecībā uz fiziskas vai juridiskas personas īpašo situāciju [25].

80. Austrijas valdība apgalvo, ka uz attiecīgajām valsts tiesību normām attiecas novērtējuma brīvība, kas dalībvalstīm piešķirta ar DAVJ 12. panta 1. punktu.

81. Tam nevar piekrist. Jāatzīst, ka 12. panta 1. punkta otrajā ievilkumā ir norādīts, ka "dalībvalstis nosaka saturu, ko ietver "pamatota interese" un "tiesību aizskārums"". Tomēr, kā pareizi paskaidroja prasītājs, lai gan saskaņā ar 12. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu dalībvalstīm ir saglabāta lielāka rīcības brīvība, tā tas nav saskaņā ar 12. panta 1. punkta a) apakšpunktu, uz ko neattiecas nekāda līdzīga kvalifikācija.

82. Šo secinājumu nemaina DAVJ 13. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru minētā direktīva neskar to valstu tiesību aktu normas, kas reglamentē tiesas pieejamību. Valsts tiesību normās, kas reglamentē tiesas pieejamību, nevar tikt liegta pārskatīšanas procedūru pieejamība tām personām, kurām ir piešķirtas tiesības iesniegt prasību saskaņā ar 12. panta 1. punktā autonomi noteiktajiem kritērijiem, uz kurām ir atsauce 13. panta 1. punktā. Ar to tiek ņemta vērā vajadzība saglabāt direktīvas normu efektivitāti attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.

83. Šo ierosinājumu pamato trīs papildu argumenti. Pirmkārt, 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir formulēts vispārīgi. Kā apstiprināts preambulas 25. apsvērumā, personām, kuras nelabvēlīgi ietekmējis vai kuras varētu nelabvēlīgi ietekmēt [kaitējums videi], ir jābūt tiesībām prasīt, lai kompetentā iestāde rīkotos. Tāpat attiecīgajām personām ir jādod iespēja izmantot procedūras kompetentās iestādes lēmumu, darbības vai bezdarbības pārskatīšanai (DAVJ 13. panta 1. punkts un preambulas 26. apsvērums). Viens no lielākajiem DAVJ sasniegumiem patiesībā ir plašās iespējas, kas tajā ir piešķirtas fiziskajām un juridiskajām personām, pieprasīt rīcību un lūgt veikt iestāžu bezdarbības juridisku kontroli [26].

84. Otrkārt, DAVJ noteikumi, kuros tiek reglamentēta tiesas pieejamība, ir jāaplūko saistībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu un efektivitātes principu. Procesuālie noteikumi, kuros reglamentētas prasības par indivīda tiesību aizsardzību saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, nedrīkst padarīt neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt minēto tiesību praktisku izmantošanu [27].

85. Treškārt, DAVJ 13. pants ir jāinterpretē arī, ņemot vērā Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu, saskaņā ar kuru šīs konvencijas dalībvalstis "nodrošina to, ka sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi būtu, ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas pārkāpj attiecīgās valsts tiesību aktus vides jomā" [28].

25 — Tiesa ir paziņojusi, ka gadījumā, ja Savienības vides tiesību aktu normas ir pietiekami skaidras un beznosacījuma, fiziskām vai juridiskām personām, kuras tieši skar konkrēti riski, ir jābūt iespējai iesniegt prasību kompetentā tiesā. Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2008. gada 25. jūlijs, *Janecek* (C-237/07, EU:C:2008:447, 39. un 42. punkts), un 2011. gada 26. maijs, *Stichting Natuur en Milieu* u.c. (no C-165/09 līdz C-167/09, EU:C:2011:348, 100. punkts).

26 — Šajā ziņā skat. Winter, G., Jans, J. H., Macrory, R., un Krämer, L., "Weighing up the EC Environmental Liability Directive", *Journal of Environmental Law* 20(2), 2008, 163. – 191. lpp., 171. lpp.

27 — Šajā ziņā skat. spriedumus, 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2011:125, 49. punkts), un 2013. gada 11. aprīlis, *Edwards* un *Pallikaropoulos* (C-260/11, EU:C:2013:221, 33. punkts).

28 — Direktīvā nav minēta Orhūsas konvencija. Tomēr fakts, ka 12. un 13. pantu bija paredzēts formulēt saskaņā ar Orhūsas konvenciju, izriet no dažādiem dokumentiem, kas attiecas uz likumdošanas vēsturi (skat., piemēram, Balto grāmatu par atbildību vides jomā, COM(2000) 66, galīgā redakcija; Padomes dokumentus 14289/02 un 7606/03; Komisijas paziņojumu saskaņā ar EK līguma 251. panta 2. punkta otro daļu par Padomes kopējo nostāju Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas pieņemšanai par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu (SEC(2003) 1027, galīgā redakcija; Ziņojumu par priekšlikumu direktīvai par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu – Eiropas Parlamenta Juridiskā un iekšējā tirgus komiteja A5-0145/2003). DAVJ 13. pants Orhūsas konvencijas piemērošanas norādījumu 197. lpp. tiek uzskatīts par tās 9. panta 3. panta īstenošanu.

86. Tiesa ir atzinusi, ka valsts tiesas "pienākums ir, cik vien iespējams, interpretēt procesuālās tiesības par nosacījumiem, kas jāizpilda, lai varētu iesniegt administratīvu sūdzību vai celt prasību tiesā atbilstoši gan Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta mērķiem, gan efektīvas ar Savienības tiesībām piešķirto tiesību aizsardzības tiesā mērķiem [..]" [29]. Pat ja šī norma pieļauj plašu rīcības brīvību [30], Orhūsas konvencijas Atbilstības komiteja ir paziņojusi, ka pārskatīšanas procedūras pieejamībai ir jābūt prezumpcijai, nevis izņēmumam [31]. Uzskatu, ka tiek aicināts noteikti interpretēt procesuālos noteikumus saskaņā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta mērķiem arī attiecībā uz Savienības tiesību noteikumiem, kuros, līdzīgi kā DAVJ 13. panta 1. punktā saistībā ar 12. panta 1. punktu, tiek reglamentētas fizisko un juridisko personu tiesības iesniegt prasību pārskatīšanas procedūrā.

87. Ņemot vērā minēto un ievērojot valsts tiesas konstatētos faktus katrā konkrētajā lietā, persona, kurai ir tiesības nodarboties ar zveju *prima facie*, šķiet, ietilpst to personu kategorijā, kuras ietekmējis vai varētu ietekmēt kaitējums ūdenim DAVJ 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē.

88. Tā kā trūkst jebkādas norādes, ka šīs norma būtu transponēta citā valsts tiesību normā, kas ir jāpārbauda valsts tiesai, šķiet, ka DAVJ 12. un 13. pants ar *B-UHG* 11. panta 1. punktu ir transponēts nepilnīgi. Tas ir, tādā mērā, ka ar to pārskatīšanas procedūras ir padarītas pieejamas tikai tām fiziskajām vai juridiskajām personām, kuru valsts tiesību aktos noteiktās tiesības, iespējams, ir aizskartas ar kaitējumu videi, bet pieejamība nav iespējama personām, kuras ietekmējis vai varētu ietekmēt kaitējums videi ūdens jomā 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē – piemēram, personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju.

89. Noslēgumā, manuprāt, uz iesniedzējtiesas uzdoto otro jautājumu ir jāatbild šādi: DAVJ 12. panta 1. punkta a) apakšpunktam un 13. pantam ir pretēja valsts tiesību norma, atbilstoši kurai personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, ir liegts lūgt veikt pārskatīšanas procedūru minētās direktīvas 13. panta saistībā ar DAVJ 2. panta pirmās daļas b) punktā definēto kaitējumu videi izpratnē.

3) DAVJ 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts

90. Ja Tiesa tomēr uzskatītu vai nu, ka uz personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, neattiecas EKL 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts, vai ka to personu kategorija, "kuras ietekmējis vai varētu ietekmēt" [kaitējums], nav patstāvīga kategorija, manuprāt, pat saskaņā ar 12. panta 1. punkta c) apakšpunktu secinājums būtu tāds pats. Tādēļ šajā punktā tālāk kodolīgi tiks izklāstīta alternatīva analīze saskaņā ar DAVJ 12. panta 1. punkta c) apakšpunktu.

91. DAVJ 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts attiecas uz tām fiziskajām vai juridiskajām personām, "ja dalībvalsts administratīvi procesuālajās tiesībās tas paredzēts kā priekšnoteikums – kuru tiesības ir aizskartas".

92. Protams, DAVJ 12. panta 1. punktā dalībvalstīm ir atstāta atbildība noteikt, ko nozīmē "tiesības ir aizskartas". Ar šo norādi uz valsts tiesību aktiem, bez šaubām, ir atzīta dalībvalstīm esošā rīcības brīvība [32].

29 — Skat. spriedumu, 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie* (C-240/09, EU:C:2011:125, 51. punkts).

30 — Skat. spriedumu, 2015. gada 13. janvāris, Padome un Komisija/*Stichting Natuur en Milieu* un *Pesticide Action Network Europe* (C-404/12 P un C-405/12 P, EU:C:2015:5, 51. punkts).

31 — *The Aarhus Convention, An Implementation Guide*. Apvienoto Nāciju Organizācija, 2. izd., 2014, 198. lpp., atsaucoties uz paziņojumu ACCC/C/2005/11, (Beļģija) (ECE/MP.PP/C.1/2006/4/Add.2, 35. punkts). Kaut arī šim dokumentam nav saistoša spēka, tas "var tikt ņemts vērā". Skat., piemēram, spriedumu, 2012. gada 16. februāris, *Solvay* u.c. (C-182/10, EU:C:2012:82, 28. punkts).

32 — Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2011. gada 12. maijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 55. punkts); 2013. gada 7. novembris, *Gemeinde Altrip* u.c. (C-72/12, EU:C:2013:712, 50. punkts), un 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber* (C-570/13, EU:C:2015:231, 38. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumu, 2015. gada 15. oktobris, Komisija/Vācija (C-137/14, EU:C:2015:683, 32. un 33. punkts).

93. Tomēr ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas judikatūrai, interpretējot tiesību normas, kas attiecas uz jēdzienu "tiesības ir aizskartas", kurā atspoguļoti Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā izmantotie jēdzieni, šī rīcības brīvība nav absolūta [33]. Patiešām, Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā ir ierobežota dalībvalstu rīcības brīvība, nosakot noteikumus attiecībā uz prasībām tiesā, ciktāl šīs tiesību normas mērķis ir nodrošināt "tiesas pieejamību" [34]. Tā rezultātā Tiesa ir uzskatījusi, ka normas par tiesas pieejamību nebūtu jāinterpretē šauri [35].

94. Tas, ka atsauce uz mērķi nodrošināt "tiesas pieejamību" nav vārds vārdā atkārtota DAVJ 12. panta 1. punktā, manuprāt, neliek izdarīt atšķirīgu secinājumu. Patiešām, apsvērumi šo secinājumu 84.–86. punktā ir piemērojami arī attiecībā uz DAVJ 12. panta 1. punkta c) apakšpunkta interpretāciju.

95. Tāpēc piekrītu Komisijai, ka dalībvalstīm atstātā rīcības brīvība attiecībā uz DAVJ 12. panta 1. punkta c) apakšpunktu nevar tikt interpretēta tādējādi, ka tā ļauj izslēgt veselu tiesību īpašnieku grupu no DAVJ 12. un 13. pantā piešķirto tiesību izmantošanas. Norāde uz valsts tiesību aktiem, lai noteiktu, ko nozīmē "tiesības ir aizskartas", piešķir dalībvalstīm tiesības ieviest procesuālos un materiālos nosacījumus šī jēdziena definēšanai [36]. Tomēr nosacījumu definēšana ļoti atšķiras no lielu tādu personu grupu izslēgšanas, kuru tiesības īpaši varētu būt aizskartas [37].

96. Šķiet, iepriekš minētā argumentācija ir piemērojama personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, attiecībā uz kaitējumu ūdens videi. Tas tā ir vēl jo vairāk šajā lietā, jo prasītājs tiesas sēdē paskaidroja, ka viņam ir ekskluzīvas tiesības nodarboties ar zveju teritorijā, uz kuru attiecas viņa sūdzība.

V – Secinājumi

97. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu attiecas uz objekta turpinātas darbības nodarīto kaitējumu ūdens videi starpgadījumā vai avārijā, kas notiek pēc minētās direktīvas 19. panta 1. punktā norādītā datuma, pat ja atļauja attiecībā uz minēto objektu ir tikusi piešķirta un tā darbība ir uzsākta pirms minētā datuma;

2) Direktīvas 2004/35 2. panta pirmās daļas b) punktam ir pretēja valsts tiesību norma, ar kuru kaitējums, kam ir būtiska negatīva ietekme uz attiecīgo ūdeņu ekoloģisko, ķīmisko vai kvantitatīvo stāvokli vai ekoloģisko potenciālu, vispār un automātiski tiek izslēgts no kaitējuma videi jēdziena, ja uz šo kaitējumu attiecas atļauja, kas piešķirta saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem;

3) Direktīvas 2004/35 2. panta pirmās daļas b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai konstatētu, vai pastāv "kaitējums videi", valsts tiesai nav pienākuma piemērot Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīvas 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, 4. panta 7. punkta kritērijus tieši, ja nav kompetento iestāžu attiecīga novērtējuma saskaņā ar Direktīvu 2000/60;

33 — Spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber* (C-570/13, EU:C:2015:231, 39. punkts).

34 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (C-243/15, EU:C:2016:838, 58. punkts).

35 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber* (C-570/13, EU:C:2015:231, 40. punkts).

36 — Skat., piemēram, spriedumus, 2013. gada 7. novembris, Gemeinde Altrip u.c. (C-72/12, EU:C:2013:712, 50. un nākamie punkti); 2011. gada 12. maijs, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (C-115/09, EU:C:2011:289, 45. punkts), kur interpretēts jēdziens "tiesību aizskārums" Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvas 85/337/EEK **par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu** (OV 1985, L 175, 40. lpp.) 10.a pantā (tagad – Direktīvas 2011/92 11. pants). Skat. arī spriedumu, 2015. gada 15. oktobris, Komisija/Vācija (C-137/14, EU:C:2015:683, 30.–35. punkts).

37 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber* (C-570/13, EU:C:2015:231, 42. un nākamie punkti).

4) Direktīvas 2004/35 12. panta 1. punkta a) apakšpunktam un 13. pantam ir pretēja valsts tiesību norma, atbilstoši kurai personām, kurām ir tiesības nodarboties ar zveju, ir liegts lūgt veikt pārskatīšanas procedūru minētās direktīvas 13. panta izpratnē saistībā ar Direktīvas 2004/35 2. panta pirmās daļas b) punktā definēto kaitējumu videi.